

Соціальна послуга супровід під час ІНКЛЮЗИВНОГО навчання

Брошура
для батьків дітей
з особливими
освітніми
потребами

Виконавець
KfW

unicef
для кожної дитини

РОДИНА
для кожної
дитини

центр соціальних послуг
Джерело

Соціальна послуга супроводу під час інклюзивного навчання відносно нова для України. Її стандарт затвердили лише в грудні 2021 року. Однак щороку попит на неї зростає і в українських школах з'являється все більше асистентів учнів з особливими освітніми потребами (ООП), які навчаються в інклюзивних класах.

Хто такий/-а асистент дитини, і що він/вона робить

Те, що послуга супроводу саме соціальна визначає сферу підтримки, яку надає асистент учня/дитини. Тобто йдеться саме про соціальну підтримку учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивних групах/класах.

Асистент дитини – це послуга соціальної підтримки дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних групах чи класах.

****Учні/учениці з особливими освітніми потребами** – це діти, які потребують додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення їх права на освіту. Наявність особливих освітніх потреб визначають фахівці Інклюзивно-ресурсного центру (ІРЦ) після проведення комплексної оцінки розвитку дитини.*

Основні функції асистента дитини:

- допомога в самообслуговуванні;
- підтримка у спілкуванні та комунікації з дітьми, педагогами та іншими особами;
- організація харчування та допомога у прийнятті їжі;
- організація пересування та допомога під час пересування;
- спостереження за станом здоров'я, допомога в проведенні необхідних процедур;
- допомога під час занять на уроках, у гуртках, секціях, клубах, культурно-освітніх, спортивно-оздоровчих, науково-пошукових об'єднаннях на базі закладів освіти;
- допомога під час ігрової діяльності для дітей дошкільного віку, інших видів діяльності під час освітнього процесу;
- допомога під час здійснення рухової активності;
- організація денного відпочинку (сну) у закладах дошкільної освіти.

Асистентами дитини можуть бути батьки, законні представники, опікуни, соціальні робітники або фізичні особи – підприємці, які для надання послуги мають пройти спеціальне навчання.

Функції асистента дитини відрізняються від функцій асистента вчителя. **У чому ж різниця?**

Асистент дитини

- Соціальний працівник/ця
- Пошук асистента дитини та укладання договору забезпечують батьки, керівник/ця закладу лише робить допуск
- Надає соціальну підтримку, не втручається в освітній процес
- Не є в штаті закладу освіти
- Супроводжує конкретну дитину
- Робочі години регулюються тривалістю перебування дитини в закладі освіти
- Фінансується з бюджету громади

Асистент вчителя

- Педагог
- Шукає заклад освіти для інклюзивної групи/класу
- Забезпечує освітній процес
- Є в штаті закладу освіти
- Допомогає всім учням з ООП в класі в навчальному процесі
- Працює 25 роб/год на тиждень
- Має педагогічну відпустку
- Роботу асистента забезпечує заклад освіти
- Фінансується за рахунок державної субвенції

І асистент вчителя, і асистент дитини є членами команди супроводу учня з ООП.

****Команда психолого-педагогічного супроводу формується для кожної дитини з особливими освітніми потребами у закладі освіти. До її складу входять директор або заступник директора з навчально-виховної роботи, вчитель початкових класів/класний керівник, вчителі, асистент вчителя, практичний психолог, соціальний педагог та батьки дитини з ООП.***

Також до неї можуть бути залучені фахівці інклюзивно-ресурсного центру, медичний працівник закладу освіти, сімейний лікар, асистент дитини, спеціалісти служби соціального захисту населення, спеціалісти служб у справах дітей тощо. Склад Команди супроводу дітей з ООП затверджується наказом директора закладу освіти.

Для кого ця послуга?

Соціальна послуга супроводу під час інклюзивного навчання призначається дітям з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних класах/групах. Фахівці інклюзивно-ресурсного центру під час комплексної психолого-педагогічної оцінки визначають, чи потрібен дитині асистент і зазначають це у відповідному висновку. Ця послуга може бути призначена дітям з ООП з III – V рівнями підтримки.

****Рівень підтримки в освітньому процесі** – це обсяг тимчасової або постійної підтримки учнів з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх індивідуальних потреб. Їх є п'ять. Рівень підтримки для учня з ООП визначають під час комплексної оцінки в Інклюзивно-ресурсному центрі.*

Детальніше про це ви можете прочитати в:

Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти

Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти

Завдання асистента дитини допомогти учневі в побутових рутинних (туалет, прийом їжі, пересування тощо), а також у комунікації і взаємодії. Він/вона відіграє важливу роль у створенні позитивного та допоміжного навчального середовища для дитини з ООП.

Алгоритм отримання послуги

Крок 1. Один з батьків/опікунів звертається в структурний підрозділ з питань соціального захисту громади з висновком ІРЦ, де вказано, що дитина потребує соціальної послуги супроводу під час інклюзивного навчання.

ВАЖЛИВО! Навіть якщо ви знаєте, що у вашому населеному пункті немає надавача цієї послуги звертатися і писати заяву потрібно. Це потрібно для того, щоб створювати попит на послугу, після чого органи виконавчої влади мають повноваження профінансувати її забезпечення. Вам не можуть відмовити у подачі заяви і зобов'язані надати письмову відповідь у разі відмови, в якій вказати причини. Така заява також може стати важливою складовою при проведенні оцінки потреб громади.

Крок 2. Якщо надавач є, то він проводить оцінювання індивідуальних потреб, на підставі якого складає індивідуальний план.

Крок 3. Між одним з батьків/опікуном і надавачем укладають договір і відповідний/на соціальний/на робітник стає асистентом дитини.

Крок 4. Один з батьків/опікунів пише заяву в закладі освіти про допуск асистента дитини до освітнього процесу. Після цього керівник закладу освіти, в якому навчається дитина, своїм наказом надає допуск для цієї людини на перебування у навчальному закладі.

Крок 5. Між навчальним закладом і асистентом за погодженням батьків підписується договір про участь асистента дитини в освітньому процесі.

Асистент учня **зобов'язаний пройти медичний огляд перед допуском до освітнього процесу в закладі загальної освіти.*

Хто може стати асистентом дитини

Асистентом учня може бути соціальний робітник, який/ка надає соціальну послугу супроводу під час інклюзивного навчання. Відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» така послуга є однією з базових соціальних послуг. Тобто за її надання відповідають органи місцевого самоврядування. Асистент дитини зобов'язаний/на пройти спеціальне навчання і отримати відповідний сертифікат, на підставі якого може працевлаштуватися соціальним робітником.

Підготовка соціальних робітників, які надають послугу супроводу під час інклюзивного навчання, проводиться уповноваженими організаціями, установами, закладами за програмою, затвердженою наказом Міністерства соціальної політики України.

Також асистентом учня може бути один із батьків (інший законний представник) дитини або уповноважені ними особи. У такому випадку батьки (інші законні представники) дитини мають звернутися до керівника закладу освіти із заявою про допуск до освітнього процесу і тоді діяльність батьків регламентується Умовами допуску асистента учня (дитини) (наказ МОН від 17.11.2021 №1236).

Згідно з цими Умовами, необхідно пройти спеціальну підготовку обсягом не менше 15 годин, яка має включати інформацію щодо дотримання правил охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладі освіти, ознайомлення з правами та обов'язками учасників освітнього процесу, що підтверджено документом про проходження підготовки (підвищення кваліфікації), виданим суб'єктом надання освітніх послуг з підвищення кваліфікації.

Хто може бути надавачем послуги

Надавачі соціальних послуг можуть належати до державного, комунального або недержавного секторів.

Серед надавачів **державного і комунального** секторів можуть бути:

- центр надання соціальних послуг;
- центр соціальних служб;
- територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг).

У **недержавній сфері** надавачем послуги можуть бути підприємства, установи, організації, громадські об'єднання, благодійні, релігійні організації та фізичні особи-підприємці.

Важливо, що надавач цієї послуги **ОБОВ'ЯЗКОВО** має бути внесений в реєстр надавачів та отримувачів соціальних послуг.

Питання - відповіді

- **Чи можуть з однією дитиною в класі працювати асистент вчителя і асистент дитини?**

Так. Оскільки функції цих двох працівників різні і, якщо у висновку ІРЦ вказана потреба в обох, то і асистент вчителя і асистент дитини можуть працювати з дитиною.

- **Чи можуть матері/батьку оплачувати за супровід своєї дитини у навчальному закладі?**

Так, якщо він/вона пройде спеціальне навчання і працевлаштується як соціальний робітник.

- **Чи може керівник закладу освіти відмовити в доступі асистентові дитини?**

Ні, якщо дотримано усіх норм (у висновку ІРЦ вказана потребу в асистенті дитини, асистент пройшов навчання і медогляд). Якщо вам таки відмовляють, то обов'язково вимагайте обґрунтування відмови у паперовому вигляді і на цій підставі звертайтеся зі скаргою до керівника органу освіти вашої громади.

- **Чи має бути асистент дитини, який оплачується з бюджету громади, з учнем під час групи продовженого дня, гуртків та літніх таборів в школі?**

Під час групи продовженого дня – так, гурткова діяльність, літні табори тощо – ні, оскільки соціальна послуга надається впродовж навчального року у приміщенні, на території закладу освіти, на іншій території під час проведення заходів у рамках освітнього процесу.

Вчимося разом: зміцнюємо спроможність громад для кращого догляду за кожною дитиною

*Розроблено в рамках проекту **“Посилення системи інтегрованих соціальних послуг для дітей з інвалідністю та тих, хто знаходиться під загрозою, разом із їхніми сім’ями, для Кращого Догляду за кожною дитиною”** за фінансової підтримки Федерального міністерства економічного співробітництва і розвитку Німеччини (BMZ) через державний банк розвитку KfW у рамках національної програми ЮНІСЕФ.*

Публікація підготовлена та/або виготовлена за підтримки Представництва Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні. Думки, висловлені в публікації, не обов’язково відображають політики та погляди ЮНІСЕФ.